

Nr 98

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till virkesmätningsslag; given Stockholms slott den 25 mars 1966.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att anta härvid fogade förslag till virkesmätningsslag.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en ny virkesmätningsslag ersätter den nuvarande lagen om virkesmätning från år 1947. Enligt förslaget skall, liksom hittills gällt, både kvantitets- och kvalitetsmätning av köpvirke utföras efter skogsstyrelsens föreskrifter. I övrigt föreslås åtskilliga förenklingar i regleringen av virkesmätningen. Bestämmelserna avses gälla endast i fråga om sågtimmer av barrträd samt massaved. En långtgående liberalisering föreslås för att underlätta mätningsslagens anpassning till olika branschintressen. Det nuvarande systemet med statlig auktorisation av virkesmätningsslag föreslås upphävt liksom det officiella besvärsinstitutet med kontrollnämnder.

Förslag
till
virkesmätningsslag

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Virkesmätning, som avser sågtimmer av barrträd eller massaved och som är ämnad att ligga till grund för beräkning av vederlag för virket, skall utföras enligt föreskrifter som skogsstyrelsen meddelar.

Konungen äger förordna att visst slag av virke skall undantagas från tillämpningen av denna lag eller att lagen skall omfatta även virke av annat slag än som anges i första stycket.

2 §.

Med virkesmätning avses i denna lag bestämmande av virkets stycketal, dimensioner, volym eller vikt samt bedömande av virkets beskaffenhet och lämplighet för avsedd användning.

3 §.

Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet mot 1 §, dömes till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1967, då lagen den 20 juni 1947 (nr 270) om virkesmätning skall upphöra att gälla. I fråga om klagan över auktoriserad mätning som verkställdes före den nya lagens ikraftträdande äga äldre bestämmelser alltjämt tillämpning.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 mars 1966.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, fråga om *lagstiftning angående virkesmätning* och anför.

Inledning

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 oktober 1960 erhöll skogsstyrelsen i uppdrag att göra en översyn av gällande bestämmelser och organisation inom virkesmätningens område. Med skrivelse den 20 maj 1965 har styrelsen framlagt resultatet av översynen i betänkandet »Lagstiftningen om virkesmätning och dess tillämpning» (Stencil Jo 1965: 5).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket, domänstyrelsen, kommerskollegium, skogshögskolan, skogsvårdsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län, Forskningsstiftelsen Skogsarbeten, Svenska pastoratens riksförbund, Svenska Lasttrafikbilägareförbundet, Skogs- och Lantarbetsgivareföreningen, Riksförbundet Landsbygdens Folk (RLF), Svenska Skogsarbetareförbundet, Svenska sågverksföreningars riksförbund och Träindustrins branschorganisation (TIBO), Svenska Propsexportörernas Förening samt virkesmätningrådet, till vars yttrande anslutit sig Skogsindustriernas Samarbetsutskott, Sveriges Skogsägareförbund, Sveriges Skogsägareföreningars riksförbund, Föreningen Skogsbrukets Arbetsgivare, Sydsvenska virkesföreningen, Nordsvenska virkesföreningen samt Svenska Plywoodföreningen (i det följande gemensamt betecknade virkesmätningrådet m. fl.). Kommerskollegium har bifogat yttranden av flertalet handelskammare.

Jag anhåller nu att till behandling få ta upp de frågor i betänkandet som

berör lagstiftningen om virkesmätning. I betänkandet framlagda förslag dels till omorganisation i skogsstyrelsen dels i vissa frågor om tillsyn och undervisning m. m. avser jag inte att beröra i detta sammanhang.

Gällande bestämmelser

Mätning av virke innebär i regel att man med särskilda redskap bestämmer yttermåttan på avverkat virke och med ledning av erhållna värden beräknar kubikinhållet exempelvis i ett antal stockar eller en trave massa ved (kvantitetsmätning). Mätningen innefattar tillika ett bedömande av virkets beskaffenhet (kvalitetsmätning).

Försäljning av avverkat virke sker här i landet sedan länge i stor utsträckning på det villkor att köpeskillingen utgår i förhållande till virkets mängd och kvalitet. Vid försäljningen avtalas då att virket senare skall inmätas för fastställande av köpeskillingens belopp.

Under tiden före sekelskiftet och årtiondena närmast därefter företogs mätning av försålt virke mera sällan av säljare och köpare gemensamt eller av mätare som representerade dem båda. Mätningen kom efter hand alltmera att ombesörjas av särskilda sammanslutningar av trävarubolag och andra större virkesköpare, s. k. virkesmätningföreningar. En sådan förenings främsta uppgift var att verkställa mätning av virke som inköpts av föreningens medlemmar (köpvirke). Medlemmarna ägde genom föreningen erhålla mätning även av sådant virke som de avverkat på egna fastigheter eller på skog där de förvärvat avverkningsrätt (eget virke). Virkessäljarna var emellertid inte representerade inom virkesmätningföreningarna eller deras styrelser. Detta förhållande väckte med tiden allt större missnöje, eftersom prisbildningen på virke har samband med mätningsförfarandet och det ansågs att även säljarna av virket borde ha inflytande på mätningen. Med anledning av dessa förhållanden stadgades i lagen den 20 juni 1935 (nr 369) om virkesmätning, att Kungl. Maj:t ägde förordna att viss mätning fick ombesörjas endast av virkesmätningnämnd, bestående av lika antal representanter för virkessäljare och virkesköpare samt opartisk ordförande.

Under de närmaste åren efter tillkomsten av denna lag ändrade virkesmätningföreningarna sin organisation så att företrädare för virkessäljarna och virkesköparna blev lika representerade i föreningarnas styrelser. Efter- som huvudsyftet med lagstiftningen härigenom nåddes, blev lagen inte satt i tillämpning.

De grundläggande bestämmelserna om virkesmätning är nu meddelade i *lagen den 20 juni 1947 (nr 270) om virkesmätning*. Denna lag ersatte såväl 1935 års virkesmätningsslag som den av kristidsförhållandena under andra

världskriget föranledda lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke.

Den nu gällande virkesmätninglagen är liksom sina föregångare en fullmaktslag. Enligt lagen äger Kungl. Maj:t på särskilda skäl förordna, att mätning av virke skall utföras enligt föreskrifter som meddelas av Kungl. Maj:t eller skogsstyrelsen. Förordnande kan avse hela landet eller del därav och gäller endast i fall, där mätningen är avsedd att ligga till grund för bestämmande av vederlag för virket eller där den som driver verksamhet för virkesförädling låtit avverka virket på grund av avverkningsrätt för att använda det i denna verksamhet. Om förhållandena föranleder det, äger Kungl. Maj:t även förordna att mätningen skall utföras av virkesmätare som erhållit tillstånd — auktorisation — av Kungl. Maj:t eller skogsstyrelsen (auktoriserad mätning). Om visst slag av virke bör undantas från förordnande eller andra inskränkningar behövs, skall förordnandet begränsas i motsvarande mån. I särskilda fall kan skogsstyrelsen medge undantag från förordnande (1 § första och andra styckena).

Med mätning av virke förstås i lagen dels bestämmande, genom räkning och mätning, av virkets stycketal och dimensioner eller, om virket mäts i travat mått, av antalet och dimensionerna av de staplar, travar eller vältor vari virket upplagts, dels bedömande om och i vad mån virket är behäftat med fel och vilken hänsyn skall tas därtill samt av virkets beskaffenhet i övrigt (1 § tredje stycket).

Auktorisation som virkesmätare får meddelas endast virkesmätningför-
ening eller annan sammanslutning med liknande syfte, vars stadgar innehåller föreskrift bl. a. om att virkessäljar- och virkesköparintressena skall vara lika företrädna inom sammanslutningens styrelse och att hos sammanslutningen skall finnas en på föreskrivet sätt sammansatt kontrollnämnd med uppgift att pröva besvär över auktoriserad mätning. Auktorisation kan begränsas att avse visst område eller på annat sätt inskränkas och kan när som helst återkallas (2 §).

Skriftlig handling (mätbesked) skall upprättas över vad som förekommit vid auktoriserad mätning. Besvär över sådan mätning förs hos kontrollnämnd inom tio dagar efter förrättningens slut. Kontrollnämndens beslut får ej överklagas (6 och 7 §§). Vidare innehåller lagen vissa föreskrifter om mätningpersonal för auktoriserad mätning samt straffbestämmelser (5 och 10 §§).

Uppsikt över mätning varom stadgas i lagen utövas av skogsstyrelsen (9 §). Föreskrifter i fråga om kostnader för auktoriserad mätning meddelas av Kungl. Maj:t. Närmare föreskrifter om tillämpningen i övrigt av lagen meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, av skogsstyrelsen (8 och 11 §§).

Virkesmätninglagen öppnar även möjlighet för Kungl. Maj:t att förordna om auktoriserad mätning genom en på visst sätt sammansatt virkesmät-

ningsnämnd, för vilken Kungl. Maj:t äger utfärda reglemente. Lagens bestämmelser om auktoriserad mätning gäller även mätning som utförs av sådan nämnd (1 § första stycket och 3 §). Har förordnande om auktoriserad mätning meddelats, skall även annan mätning av virke än som omfattas av förordnandet verkställas såsom auktoriserad mätning, om det påfordras (4 §).

Något förordnande om att mätning skall ske genom virkesmättningsnämnd har hittills inte meddelats. Däremot har samtliga virkesmättningsföreningar i landet, f. n. tolv till antalet, erhållit auktorisation enligt lagen.

Genom kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 271) med förordnande jämlikt lagen den 20 juni 1947 om virkesmätning, m. m. (förordnandekungörelsen) har Kungl. Maj:t förordnat att mätning av vissa angivna virkesslag skall ske enligt skogsstyrelsens föreskrifter, dels i fråga om köpvirke, när mätningen är avsedd att ligga till grund för bestämmande av vederlag för virket, dels i fråga om virke som virkesförädlare avverkat på grund av avverkningsrätt, när mätning erfordras för att bestämma avverknings- eller transportkostnad eller därmed jämförlig kostnad. I kungörelsen stadgas vidare att mätningen skall, med visst undantag för brännved, ske såsom auktoriserad mätning, om det begärs av någon vars rätt berörs av mätningen.

I övrigt upptar kungörelsen bestämmelser om kostnader i anledning av auktoriserad mätning samt bestämmelser om att närmare föreskrifter angående tillämpningen av virkesmätningsslagen meddelas av skogsstyrelsen och att styrelsen även äger meddela vissa undantag från kungörelsen.

Skogsstyrelsens utredning

Nuvarande förhållanden

Inledningsvis nämner skogsstyrelsen att den årliga avverkningen i landet av gagnvirke, huvudsakligen sågtimmer och massaved, numera uppgår till omkring 50 milj. skogskubikmeter, representerande ett värde av inemot 3,4 miljarder kr. Omkring två tredjedelar av denna virkesmängd inmäts genom de förutnämnda virkesmättningsföreningarna. Återstående tredjedel utgörs av köpvirke, som är föremål för mätning genom parternas försorg (privat mätning), samt av virke från industriföretagens egna skogar och avverkningsrätter där föreningsmätning inte påkallas. Den virkesmätning som föreningarna ombesörjer motsvarar över 220 000 mätninguppdrag varje år. Huvuddelen härav utgörs av s. k. frivillig föreningsmätning medan den auktoriserade mätningen upptar en obetydlig andel, under perioden 1957—1963 endast 25 uppdrag per år. Med ledning av statistiska uppgifter från virkesmättningsföreningarna beräknar styrelsen att säljares och köparens

sammanlagda totala kostnader för virkesmätningen uppgår till mellan 6 och 10 % av försäljningspriset för virket.

De parter på virkesmarknaden som berörs av bestämmelserna om virkesmätning är, fortsätter styrelsen, på säljarsidan i första hand det stora antalet privata skogsägare och de över hela landet förekommande skogsägarföreningarna, vilka tillsammans representerar den övervägande delen av det saluförda virket. Härtill kommer domänverket och andra skogsförvaltningar av mer eller mindre allmän typ. På köparsidan uppträder i begränsat antal de stora virkesförädlade bolagen samt en mängd företag av mindre format i ett flertal branscher med produktionen baserad på virke. Köpare av skogsprodukter som inte i någon form förädlas, exempelvis stolpar, pålar o. d., tillhör många förbrukarkategorier. Vissa specialsortiment har i inte ringa utsträckning utländska avnämare.

På den skogligen arbetsmarknaden gäller enligt styrelsen att nära nog allt arbete med avverkning och transport av virke betalas efter utförd arbetsmängd. Växlande metoder används härvidlag, men i betydande utsträckning frikopplar man numera i skogsavtalen, i synnerhet i Norrland, arbetsmätningen från den egentliga virkesmätningen.

I betänkandet redogörs för virkesmätningföreningarna och deras verksamhet. För flertalet föreningar gäller att till medlem kan antas fysisk eller juridisk person som driver handel med skogsprodukter. Samtliga föreningar är auktoriserade enligt lagen om virkesmätning. Styrelserna består sålunda av lika antal representanter för köpare och säljare samt av en opartisk ordförande. Mätningpersonalen antas av föreningens styrelse och har i regel såväl formell som reell kompetens att utföra även auktoriserad mätning. Enligt sina stadgar skall föreningarna fortlöpande kontrollera sin mätningssamhet. Dessutom kan särskild kontroll utföras på begäran av köpare eller säljare. I den för detta ändamål upprättade interna organisationen hos varje förening ingår i regel ett antal särskilda kontrollanter. Kontrollverksamheten tillmäts inom föreningarna stor betydelse och den utgör även en förutsättning för att skogsstyrelsen kunnat bedriva sin inspektionsverksamhet i relativt begränsad omfattning. Den personal för intern mätningsskontroll som föreningarna sålunda tillhandahåller bör, framhåller styrelsen, inte förväxlas med de kontrollnämnder som enligt lagens auktorisationsvillkor skall finnas hos varje förening för att pröva besvär över auktoriserad mätning. Dessa nämnder träder ytterst sällan i funktion, enligt styrelsen endast i två fall sedan år 1947.

Av föreningarna utförd mätning har, som nämnts, karaktären antingen av frivillig mätning eller i ett fåtal fall av auktoriserad mätning. Mellan de båda mätningstyperna föreligger endast smärre formella skillnader. Själva mätningförfarandet vid auktoriserad mätning följer samma regler som vid vanlig mätning och den auktoriserade mätningen har främst den betydelsen

att det endast är sådan mätning som kan överklagas genom hänvändelse till kontrollnämnd.

Virkesmätningsrådet som bildades år 1941 är ett enskilt organ för vidgat samarbete mellan mätningföreningarna och andra intressenter på virkesmätningens område. I en redogörelse för rådets sammansättning och funktioner meddelar styrelsen att varje virkesmätningförening i rådet har företrädare för köpare och säljare. I rådet ingår även representanter för domänstyrelsen, skogsindustrin, skogsägarföreningarna och sågverken. Rådet har under de gångna åren bedrivit en omfattande verksamhet för att bl. a. främja ändamålsenlig virkesmätning och stimulera en god virkesvård och är särskilt inriktat på att därvid beakta de krav som utvecklingen inom skogsbruket och skogsindustrin föranleder. Rådet utför eller medverkar i utredningar och undersökningar av betydelse för virkesmätningen samt representerar virkesmätningens intressen inför myndigheter och organisationer.

Bland skogsstyrelsens huvuduppgifter på virkesmätningens område ingår främst att utfärda nya eller ändrade mätningföreskrifter. De föregås enligt styrelsen i regel av ingående utredningar och andra förberedelser såsom överläggningar med representanter för köpare och säljare, provmätningar, provsågningar, försökskokningar av massaved och andra tekniska undersökningar. Mätningföreskrifterna publiceras i tryckta cirkulär som distribueras till myndigheter och enskilda intressenter. Föreskrifterna omarbetas tid efter annan, i allmänhet efter förslag av virkesmarknadens parter.

Undantag från bestämmelserna om virkesmätning får i viss utsträckning meddelas av skogsstyrelsen. Dispensverksamheten betingas enligt styrelsen i regel av köpares eller säljares speciella önskemål i fråga om virket. Dispensärendena brukar tillfälligt öka i antal i samband med att nya mätningföreskrifter utfärdas. Antalet dispensärenden är i genomsnitt omkring 60 per år.

Behovet av mättningsregler

I betänkandet redovisar skogsstyrelsen det huvudsakliga utfallet av två brett upplagda enkäter i frågor om virkesmätningslagstiftningen och dess tillämpning. I den ena har ett stort antal av virkesmätningen berörda myndigheter, organisationer och övriga intressenter uttalat sig med anledning av förfrågningar som gjordes av 1955 års skogsvårdsutredning. I den andra har skogsstyrelsen under åren 1962—63 ånyo inhämtat upplysningar från huvudparten av dessa intressenter.

Inledningsvis erinrar skogsstyrelsen om att det i förarbetena till den nuvarande virkesmätningsslagen betonas att mätningen är av intresse inte en-

bart för den direkta uppgörelsen enskilda parter emellan utan också för handeln med virke i övrigt. Vidare uttalas där följande.

Enhetlig och korrekt utförd mätning underlättar en sund prisbildning och är därigenom ägnad att öka möjligheterna till en fördelaktig avsättning av virket. Överläggningar om virkespriser samt upprättande av pris- och värdekalkyler kan ske betydligt enklare, om virket inmäts på ett likartat sätt. I den mån större enhetlighet kan åstadkommas på detta område, försvåras också möjligheterna att bedriva illojal konkurrens genom att begagna ett svåröverskådligt prissättningsystem.

Ett ändamålsenligt organiserat virkesmättningsförfarande har även direkt nationalekonomisk betydelse. Väl avvägd mätning utgör en förutsättning för ändamålsenlig aptering av virket. En förbättring av mätningssystemet kan också bidra till ett större uttag av gagnvirke ur skogen. Genom ett rationellt mätningssystem undviks vidare ett onödigt slöseri med skogstillgångarna som består i att värdefullare virkessortiment kommer till användning när mindre värdefulla sådana bör utnyttjas. Vinsterna härav framträder för skogsägaren i form av ökat rotvärde, för skogsindustrin genom bättre sortering av råvarutillgångarna samt för landet i dess helhet genom stigande avkastning av skogen.

I fråga om betydelsen av en central reglering av virkesmätningen sammanfattade, enligt styrelsen, 1955 års skogsvårdsutredning resultatet av sina förfrågningar hos berörda intressenter sålunda.

Eftersom större delen av skogarna inte ägs av den virkesförädlade industrin kommer virkesmätningen även framgent att vara ett betydelsefullt led i produktionskedjan. Så är fallet inte bara genom att mätningen ligger till grund för den ekonomiska uppgörelsen mellan skogsägarna och industrin utan också därför att mättningsbestämmelserna tillsammans med prissättningen i viss mån styr produktionsinriktningen i skogsbruket. En önskvärd jämn och god avsättning för skogsbrukets olika produkter främjas om industrin och andra konsumenter får virket tillrett med hänsyn till dess användning och om leverantörerna vet att virket blir inmätt och bedömt på ett allmänt känt, i möjligaste mån likartat sätt. Liksom i fråga om andra varor bör mätningen av skogsprodukter såvitt möjligt vara likartad och rättvis och konkurrensen yttra sig i prissättningen. Detta kan man nå genom att tillämpa mättningsregler som med hänsyn till virkets användning är väl avvägda, rättvisa och enkla så att varje leverantör förstår dem och rättar sin skogsvård och aptering därefter. Stora värden kan därigenom vinnas. Det är vidare viktigt att bestämmelserna är stabila och inte alltför mycket svänger med förändringar i virkeskonjunkturerna. För skogshushållningen är det av värde att åtminstone de viktigaste sortimenten så långt möjligt standardiseras genom likformiga mättningsregler. Samtidigt måste de smidigt kunna anpassas efter klara tendenser till förändrade krav, som inte är betingade av enbart tillfälliga förhållanden.

Skogsstyrelsen nämner vidare att skogsvårdsutredningen fann de uttalade önskemålen i stort sett tillgodosedda genom den gällande virkesmättningslagstiftningen. Utredningen avgav även det generella omdömet att lagstift-

ningen hade säljarnas, köparnas och arbetstagarnas förtroende. Flertalet instanser hade betonat att lagregleringen i avsevärd grad bidragit till att skapa ordning och reda på virkesmätningens område. Utredningen påpekade även att vissa undersökningar och ändringar av mätningssystemet som skogsstyrelsen verkställt medfört att industrin kunnat tillföra avsevärda kvantiteter fullgod råvara som på grund av olämpliga mätningssystem tidigare blivit liggande kvar i skogen.

Materialet i den av skogsstyrelsen år 1962—63 genomförda enkäten utvisar enligt styrelsen att de av virkesmätningen direkt berörda intressegrupperna genomgående anser att ordning och reda på ifrågavarande område även i fortsättningen befrämjas av att det existerar gemensamma, i görligaste mån enkla mätningssystem. Dessa bör gälla landet i dess helhet eller delar därav, omfatta de viktigaste virkessortimenten samt anpassas till utvecklingen inom skogsbruk och skogsindustri och till parternas behöriga intressen. Lämpligt utrymme för överenskommelser i mätningssystemet mellan parterna anses emellertid böra finnas.

Skogsstyrelsen uttalar att den för egen del i det väsentliga ansluter sig till den uppfattning som dels framförts av 1955 års skogsvårdsutredning och dels kan utläsas i de senaste enkätsvaren. De i förarbetena till den nuvarande virkesmätningssystemlagstiftningen gjorda uttalandena om nyttan i skilda avseenden av ordnade mätningssystem finner styrelsen alltför i huvudsak vara aktuella. Styrelsen anser sålunda att mätningssystem av i huvudsak den allmänna innebörd som anförts bör vara ägnade att befordra och vidmakthålla tillfredsställande förhållanden på virkesmarknaden till gagn för både de närmaste intressenterna och det allmänna. En återgång till gamla tiders fria mätning kan inte försvaras med några bärande skäl. Reglerande enhetliga mätningssystembestämmelser bör således enligt styrelsens mening alltför finnas.

Behovet av fortsatt lagstiftning

Mot bakgrunden av nyssnämnda uttalanden och de resultat som ifrågavarande enkäter gett diskuterar skogsstyrelsen i betänkandet behovet av en fortsatt lagstiftning på virkesmätningens område. I betänkandet anförts därvid i huvudsak följande.

Tiden efter tillkomsten av 1947 års lag om virkesmätning kännetecknas av att både skogsbruket och skogsindustrin genomgått en mycket stark utveckling. Skogsbruket har genom mekaniseringen trätt in i en fas som alltmer skiljer sig från tidigare förhållanden. De mindre skogsägarnas intresse för och kunskap om skogsvård, avverkning och virkesaffärer har avsevärt förbättrats samtidigt som organisationssträvandena inom skogsbruket tagit sig uttryck i en alltmer utbredd samverkan över ägo- och gränserna. Skogsindustrin har varit föremål för en genomgripande rationalisering och produk-

tionsutvidgning. Virkesmarknaden präglas av en viss koncentration, även om antalet säljare och vissa kategorier köpare alltså är mycket stort. De särskilda virkespartier som förs ut och omsätts på marknaden förefaller att bli större. Härtill kommer att mätning genom virkesmätningssammanslagningarna efter hand ökar avsevärt, framför allt i landets södra delar där denna mätningssammanslagning är en relativt sen företeelse. Den genom sammanslagningarna organiserade opartiska mätningen har utvecklats och den fria mätningen förbättrats. Sammanslagningarna har arbetat synnerligen effektivt för att i mätningssammanslagningarna åstadkomma stadga inom virkesmätningen. Sammanslagningarna och deras funktioner är en nödvändig förutsättning för ett gott resultat av statsmakternas dispositioner på virkesmätningens område.

Skogsstyrelsen framhåller att virkesmätningen inte undgått att röna inflytande av de ändrade förhållandena. Tid efter annan har styrelsen visserligen meddelat reviderade eller nya föreskrifter i syfte att vinna erforderlig anpassning. Den aktuella situationen och den väntade utvecklingen inom området motiverar emellertid en omprövning av den nuvarande virkesmätningssammanslagningen.

I frågan om behovet av fasta virkesmätningssammanslagningar även i fortsättningen bör tillgodoses genom lagstiftningsåtgärder eller om uppgiften att skapa sådana regler skall lämnas öppen för enskilt initiativ anför styrelsen i huvudsak följande.

Ekonomisk verksamhet bör principiellt vara fri från statlig eller annan reglering i största möjliga utsträckning. Virkesmätningssammanslagningen, som år 1935 kom till för att avhjälpa särskilda missförhållanden, har successivt fått en allt vidare innebörd och verkningskrets. Den nuvarande virkesmätningssammanslagningen bygger på tankegångar och erfarenheter från 1940-talet och påverkades av kristidshushållningen i vårt land och en del andra mera särpräglade omständigheter under och omedelbart efter andra världskriget. Situationen är således numera i många avseenden en helt annan än vid utgångsläget för såväl 1935 års lag som 1947 års lag. Det kan mot denna bakgrund övervägas att avveckla lagstiftningen.

Av svaren i de enkäter som skogsstyrelsen redogjort för i sitt betänkande kan enligt styrelsen klart utläsas att den förhärskande uppfattningen bland olika intressentgrupper är att en statlig reglering på detta fält alltså tillgodoser ett viktigt behov. Från ansvarigt håll bland de av mätningen direkt berörda grupperna har inte satts i fråga annat än att det alltså behövs en lagstiftning för att åtminstone i stort reglera villkoren för virkesmätningssammanslagningen. Något förslag att på annat sätt effektivt möta behovet av fasta mätningssammanslagningar har inte förts fram. Av i huvudsak samma skäl som vid senaste lagstiftningsstillfälle anses vidare det allmännas intresse av vissa garantier för ordnade virkesmätningssammanslagningar fortfarande stå kvar. För en sådan ordning talar enligt styrelsen även den omständigheten att de härmed förenade, nationalekonomiskt betydelsefulla virkeshushållnings- och

virkesvårdsmomenten framdeles kan komma att få väsentligt ökad angelägenhetsgrad med hänsyn till råvarubasens begränsning samt skogsindustrins produktionsutvidgningar och växande virkesbehov. Rationell virkesmätning befrämjar såväl en ekonomiskt och tekniskt riktig framställning av skilda sortiment som en lämplig behandling av virket vid transport och lagring.

På grund av det anförda och med hänsyn till egna erfarenheter under en lång följd av år uttalar skogsstyrelsen som slutsats att virkesmättningsverksamheten i landet även i fortsättningen bör beredas den fasthet som vinnns genom särskilda lagstiftningsåtgärder.

Omfånget av fortsatt lagreglering

Skogsstyrelsen utgår från att det huvudsakliga innehållet i nuvarande lag alltjämt bör kunna tjäna syftet att upprätthålla ett väl avvägt och utformat system av såvitt möjligt stabila och ändamålsenliga regler för virkesmätning. Enligt styrelsen bör lagen alljämt ha karaktär av en fullmaktslag med befogenhet för Kungl. Maj:t att förordna att virkesmätning skall utföras i enlighet med föreskrifter som meddelas av Kungl. Maj:t eller skogsstyrelsen. Lagen bör avse endast sådan mätning som skall ligga till grund för bestämmande av vederlag för virket. Den nuvarande bestämmelsen om att från avverkningsrätt härrörande virke som är avsett för egen förädling skall mätas enligt utfärdade föreskrifter har på grund av utvecklingen kommit att sakna nämnvärd praktisk betydelse. Styrelsen föreslår därför att denna bestämmelse i lagen utgår. Definitionen av mätningensbegreppet bör moderniseras men mätningen liksom enligt nuvarande lag fortfarande avse bestämmande av såväl kvantitet som kvalitet. Möjligheten för Kungl. Maj:t att under vissa omständigheter föreskriva obligatorisk mätning genom auktoriserad mätare eller särskilt tillsatt virkesmättningsnämnd anser styrelsen inte längre erforderlig. Auktorisationsinstitutet bör dock enligt styrelsens förslag bibehållas och begreppet auktoriserad mätning utvidgas. Vidare bör möjligheten att överklaga sådan mätning finnas kvar medan helt nya, av statsmedel bekostade organ bör inrättas för att pröva besvären.

De många ändringar som skogsstyrelsen sålunda anser bör göras i gällande lagstiftning har styrelsen närmare redovisat i förslag till en ny lag om virkesmätning samt till en ny kungörelse i ämnet. Dessa författningsförslag torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Som framgår av styrelsens författningsförslag avses att styrelsen liksom hittills skall bemyndigas utfärda de närmare reglerna om hur virkesmätningen skall utföras. Oaktat den föreslagna lagtexten har en sådan utformning att Kungl. Maj:ts bemyndigande omfattar allt slags virke, föreslås i betänkandet en begränsning av de virkessortiment för vilka reglerna skall gälla. Styrelsen anför.

Enligt nu gällande ordning är mätningen reglerad inte bara i fråga om de stora huvudsortimenten sågtimmer och massaved utan också beträffande ett betydande antal andra gagnvirkeslag av särskilt lövträd. För dessa senare sortiment företer kraven på virket en så rik variation att det enligt styrelsen inte torde vara nödvändigt att upprätthålla mätningsregleringen. Inte heller handeln med brännved synes under nuvarande förhållanden vara i behov av mätningsföreskrifter. Tvingande mätningsbestämmelser bör sålunda behållas endast för huvudsortimenten av barrträd (sågtimmer och massaved) samt massaved av lövträd. Sistnämnda virkeslag ökar i betydelse för cellulosaindustrin och mäts f. ö. efter liknande regler som tillämpas för massaved av barrträd. Med tanke på det behov av en utsträckt mätningsreglering som kan föreligga vid en krissituation bör dock även kluvet virke och flis kunna i förekommande fall bli föremål för reglering i mätningshänseende. Sågat virke avses däremot inte alls falla in under lagstiftningen.

Med valet av virkessortiment sammanhänger grundprinciperna för **m ä t n i n g s r e g l e r n a s o m f å n g**. De riktlinjer som skogsstyrelsen därvid är beredd att följa anger styrelsen sålunda.

Föreskrifter av tvingande natur för huvudsortimenten bör gälla blott grundreglerna för mätningen samt vissa detaljer av mera ingripande betydelse från allmän synpunkt eller för de av mätningen närmast berörda. Föreskrifterna bör innehålla nödvändiga bestämmelser om hur visst sortiment bör vara beskaffat, hur det skall uppräknas, mätas, kvalitetsbedömas, volymeräknas och redovisas; vägning bör också uppmärksammas. Inom ramen för lagstiftningens huvudprinciper bör parterna i lämplig utsträckning kunna träffa överenskommelse om mätningsregler. Detta förutsätter att de utfärdade mätningsföreskrifterna inte är strängare eller mera detaljerade än nödvändigt. Noggrannhetskraven skall anpassas till ändamålet. Föreskrifterna bör inte heller omfatta annat än vad som är oundgängligt för mätningsarbetets behöriga genomförande. Allmän riktpunkt i tekniskt hänseende för bestämmelserna bör vara förhållandena vid moderna förädlingsverk och användningsmetoderna. Föreskrifterna bör fortlöpande omarbetas i den mån de inte automatiskt kan anpassa sig till mera påtagliga och allmänna förändringar inom skogsbruket och skogsindustrin eller till utvecklingen inom teknik och metodik för virkesmätning.

Ordningsregler och bestämmelser av mindre vikt vid mätning av huvudsortimenten samt mätningsregler över huvud taget i fråga om andra virkeslag än som ingår i huvudsortimenten bör enligt styrelsen i lämplig utsträckning kunna meddelas av mätningsföreningarna i samarbete med virkesmätningsrådet. Det är emellertid av vikt att även sådana regler i möjligaste mån blir enhetliga. Det kan vara av betydelse för virkeshandeln att det dessutom finns centralt utfärdade mätningsregler av normerande och rekommenderande art som vid behov kan tjäna till vägledning för parterna och i viss utsträckning styra utvecklingen.

Till närmare motivering av förslaget att mätningsreglerna skall vara tvingande för parterna även i fråga om **k v a l i t e t s b e d ö m n i n g e n** anför styrelsen i huvudsak följande.

Förutom bestämmelser om mättagning och volymeräkning har mättningsföreskrifterna hittills innehållit regler även i fråga om kvalitetsbedömning. Fastställande av virkets beskaffenhet, vari som en viktig del ingår kvalitetsbedömning och kvalitetsbehandling, torde vara en virkesmätarens svåraste uppgift. Att med hjälp endast av yttre tecken på en stock eller i vissa fall genom borrning kunna någorlunda tillförlitligt avgöra utbredning och konsistens av invändiga fel ställer stora krav på mätarens kunnighet och erfarenhet särskilt i fråga om sågtimmer. Man kan därför inte begära lika god säkerhet i denna bedömning som i mättagningen. Emellertid är en stocks kvalitet till betydande del avgörande för dess värde som råvara. Kvalitetsbedömning av massaved är i allmänhet lättare än i fråga om sågtimmer. Proceduren är där mindre tidskrävande och verkar knappast fördyrande på mätningen. Det är enligt styrelsen således nödvändigt att behålla kvalitetsbedömningen med dess ofullkomligheter som en del av virkesmätningen.

Styrelsen anser vidare att övervägande skäl principiellt talar för att tillämpa kvalitetsbedömning på allt saluvirke för vilket mättningsbestämmelser utfärdas. I enkätsvaren och i andra sammanhang har emellertid från flera håll uttalats att det är onödigt kostsamt med en ingående kvalitetsbehandling av sågtimmer när kvalificerade parter kommit överens om en ersättning för virket som grundar sig på förenklad kvalitetsbedömning. Skogsstyrelsen anser dock att även reglerna om kvalitetsbedömning i princip bör vara tvingande. Liksom f. n. måste möjlighet till individuell dispensgivning finnas. För att enklare kunna tillmötesgå nyssnämnda önskemål bör dock styrelsen för hela eller delar av landet kunna medge generella undantag från föreskrivna regler i fråga om kvalitetsbedömning av sågtimmer. Som förutsättning härför bör gälla att parterna dels uttryckligen avtalat om ett enklare förfarande dels fyller andra kvalifikationsvillkor som det kan finnas skäl att uppställa.

Skogsstyrelsens förslag innefattar, som tidigare framgått, även ett upphävande av möjligheten för Kungl. Maj:t att förordna om obligatorisk virkesmätning genom auktoriserat organ. Styrelsen konstaterar till en början att Kungl. Maj:t hittills inte funnit anledning att påbjuda sådant obligatorium i vidare mån än som följer av 3 § förordnandekungörelsen, där det stadgas att virkesmätning enligt skogsstyrelsens föreskrifter skall ombesörjas av auktoriserad virkesmätare, om det påfordras av den vars rätt berörs av mätningen. Med sistnämnda undantag föreligger således, påpekar styrelsen, full frihet för vem som helst att utföra virkesmätning enligt gällande mättningsregler. Det skulle, säger styrelsen, rimma illa med strävandena att förenkla mättningslagstiftningen att nu slopa denna frihet och förordna om ett ovillkorligt obligatorium. Någon formlig framställning om sådant förordnande har inte gjorts sedan lagens tillkomst och det finns, framhåller styrelsen, sannolikt inte inom intressentkretsen något underlag för en så omvälvande reform. Med hänsyn härtill bör det enligt styrelsens uppfattning inte heller längre vara nödvändigt att bibehålla möjligheten till obligatorisk auktoriserad mätning.

Om sålunda nämnda bestämmelse i lagen slopas såsom obehövlig bör, fortsätter styrelsen, i stället vissa åtgärder vidtas för att utveckla och stödja den ordnade, frivilliga mätningen. Med hänsyn till den betydelse virkesmätningens föreningarna kan beräknas få i framtiden för att vidmakthålla och utveckla en god ordning på virkesmätningens område och det angelägna i att virkesmätning utförs av opartiska organ i största möjliga utsträckning anser styrelsen att dessa föreningar allttjämt bör beredas stöd från det allmänna via ett fortsatt statligt auktoriseringsförfarande. Auktorisationsinstitutet torde nämligen vara en värdefull tillgång för att bevara stadga och förtroende på virkesmarknaden. Bland villkoren för auktorisation bör då enligt styrelsen ingå bl. a. skyldighet att i fråga om de sortiment som berörs av regleringen utföra virkesmätning på begäran av envar vars rätt berörs av mätningen.

Såvitt styrelsen kan bedöma finns det inte längre anledning att upprätthålla nuvarande ordning med den av auktoriserad förening utförda författningsmässigt reglerade mätningen uppdelad i två typer, frivillig resp. auktoriserad. Varje slags mätning genom föreningen bör självfallet utföras med samma sakkunskap, omsorg och övöld. Styrelsen föreslår därför att all virkesmätning som utförs av auktoriserat organ och som måste följa författningen enligt utfärdade mätningföreskrifter skall betecknas som auktoriserad. Enligt förslaget är sålunda mätning som utförs av auktoriserat organ inte att anse som auktoriserad, om mätningen avser virkessortiment eller virke från virkespost som inte omfattas av lagstiftningen.

Redan tidigare har nämnts att virkesmätningens föreningarna utövar egen kontroll av mätningar utförda av deras personal. Denna kontroll- och tillsynsverksamhet torde enligt skogsstyrelsen i det väsentliga fungera tillfredsställande. Styrelsen anser att verksamheten får ökad betydelse om all författningsreglerad föreningsmätning skall utgöra auktoriserad mätning.

Oaktat en mätningförrättning i regel berör motstående intressen och ofta innebär avgöranden av stor ekonomisk räckvidd har, som redan nämnts, enligt redogörelsen i betänkandet auktoriserad mätning kommit till användning i relativt sett mycket liten utsträckning och antalet fall av klagan över dylik mätningförrättning varit så få att besvär sinstitutet i realiteten upphört att fungera. Bland orsakerna härtill framhålls i betänkandet dels att klagoprocéduren är väl omständlig och alltför tidskrävande dels att den förutnämnda interna kontrollen inom virkesmätningens föreningarna är rätt ingående. Virkesmätning är, fortsätter styrelsen, en i och för sig så pass krävande uppgift att inte ens påtagliga fel alltid kan undvikas. Härtill kommer att felmöjligheterna ökas genom att mätarna måste bedriva sitt arbete i raskt tempo för att hålla kostnaderna nere samt att arbetsplatserna i regel är mycket spridda. Tillgång till en besvärsmöjlighet bör därför finnas. Skogsstyrelsen, som på anförda skäl avvisar tanken att återgå till den i 1943 års lag föreskrivna ordningen med skogsstyrelsen som fullföljds-

instans, framlägger i betänkandet ett förslag om att ombilda kontrollnämnden och ge den en rörligare form. På sätt närmare framgår av de till betänkandet fogade författningsförslagen skall all mätning som auktoriserat organ utför enligt föreskrifter grundade på lagen, dvs. all auktoriserad mätning, få överklagas till en särskild s. k. skiljenämnd. De nuvarande kontrollnämnderna, en vid varje auktoriserad förening, ersätts med fyra över landet fördelade fristående skiljenämnder, varje nämnd sammansatt efter ärendets beskaffenhet i det enskilda fallet. Rätt att föra talan mot auktoriserad mätning skall enligt förslaget tillkomma envar utan begränsning och klaganden skall inte behöva visa att han har ett rättsligt intresse i saken. Styrelsen anser att det inte föreligger någon risk för att klagorätten ändå skall missbrukas. Rätten att föra talan är däremot, som nämnts, inskränkt till auktoriserad mätning. Besvär skall således inte få föras över mätningsförrättning som annan än auktoriserad virkesmätare utfört eller som avser virkessortiment eller virkespost som inte skall inmätas efter de tvingande regler som utfärdats med stöd av virkesmätningslagstiftningen. Bevärstiden föreslås bli tio dagar efter förrättningens avslutande. Liksom enligt nuvarande lag skall enligt förslaget s. k. mätbesked upprättas över auktoriserad mätning. Bewärstiden skall räknas från det sådant mätbesked utfärdats och avsänts till sakägarna från den auktoriserade sammanslutningen.

I fråga om kostnaderna för besvärsförfarandet anför styrelsen följande.

Med hänsyn till att den föreslagna s. k. skiljenämndens arbete avser att utgöra en kontroll över uppdrag som enskilt organ utfört på beställning av virkesköpare eller virkessäljare skulle det ligga nära till hands att nämndens kostnader i huvudsak bestreds av den som påkallat prövning. Kostnaderna, som omfattar arvoden, dagtraktamenten och reseutgifter m. m., kan emellertid många gånger beräknas uppgå till belopp som inte står i rimlig proportion till det inmätta virkespartiets värde och framför allt inte till vad den klagande avser att vinna genom besvären. Skulle klaganden kunna bli skyldig till att svara för dessa kostnader, finns det anledning anta att överklagningsmöjligheten inte skulle utnyttjas av dem som är intresserade av resultatet av dylik mätning. Särskilt gäller detta virkespartier som inte representerar ett större värde. Styrelsen anser med hänsyn härtill och till svårigheten att vinna en praktiskt lämplig lösning av frågan om parts ansvar för skiljenämndens kostnader och möjligheten att av motparten erhålla ersättning för utgifter att skiljenämndens kostnader bör bestridas av statsmedel. En sådan lösning synes också ligga i linje med det allmännas intresse av att opartisk mätning utförs i största möjliga utsträckning. Styrelsen räknar dock inte med att något mera betydande antal besvär är att emotse.

Remissyttrandena

Behovet av mättningsregler med stöd av lagstiftning

Skogsstyrelsens bedömning att förhållandena på virkesmarknaden kräver reglerande enhetliga bestämmelser om virkesmätning är enligt remissinstansernas samstämmiga uppfattning riktig. Även i frågan om att dessa regler bör utfärdas med stöd av lagstiftning samt att skogsstyrelsen skall anförtros uppgiften att utfärda reglerna är remissinstanserna enhälligt av samma mening som den som redovisas i betänkandet. *Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund* understryker dock i sitt yttrande svårigheterna att långsiktigt bedöma behovet av den föreslagna lagstiftningen och anser att denna kan komma att behöva ånyo övervägas om några år.

De grundläggande förslagen i betänkandet omfattas i de allra flesta remissyttrandena med allmänt gillande. Särskilt hälsas med tillfredsställelse att förslagen innefattar en liberalisering av gällande virkesmättningsreglering. En dylik liberalisering anses stå i god samklang med den fortlöpande snabba rationaliseringen inom skogsbruket och skogsindustrin. *Svenska sågverksföreningarnas riksförbund* anser att vissa skäl talar för en längre gående liberalisering men biträder förslaget som en övergångsform, dock med det förbehållet att skogsstyrelsen får i uppdrag att utan dröjsmål utreda bl. a. mättningsväsendets framtida organisation. Ytterligare lättnader efterlyser *skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län* som anser att det bör övervägas om inte virkesmättningsföreningarna (med besvärinstans) samt köparnas och säljarnas egna organisationer med lag och tillämpningsföreskrifter som grund själva bör kunna lösa alla eventuellt uppkommande problem utan övervakningsmyndighet.

Omfånget av fortsatt lagreglering

Förslaget att i den nya lagen lämna mätning av virke från egen skog och virke från avverkningsrätt (rotköpt virke) utanför tillämpningsområdet tillstyrks i allmänhet av remissinstanserna. Vissa erinringar har dock förts fram. Sålunda anser *skogshögskolan* att tvingande allmänna bestämmelser rörande kvantitetsbestämning bör utfärdas för all virkesmätning. Liknande uppfattning uttalar *Svenska Lasttrafikbilägareförbundet*. *Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län* önskar författningsenligt befästa regler även för volymmätning av rotstående skog. Frågan om rotposterna har uppmärksamats även av *Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund* som noterar att frågan om bestämmande av kvantitet och kvalitet i fråga om rotposter nu liksom tidigare lämnats utanför lagstiftningen. Det kan enligt förbundet konstateras att huvudparten av virkesförsäljningarna sker i form av rot-

poster i stora delar av landet. För dessa stora virkesöverlåtelser finns inga som helst enhetliga regler ens för bestämmande av den ungefärliga kubikmassan. Mättagningen sker på ett ej kontrollerbart sätt och sålunda inte med en säkerhet som på något sätt motsvarar mätningen vid överlåtelser av leveransvirke. Förbundet tillägger dock att det i och med en lagstiftning enligt förslaget finns en försäljningsform som ger trygghet för korrekt mätning, nämligen leveransvirkesalternativet. Det är enligt förbundet samtidigt angeläget att tillämpningen av lagen inte påverkar eller snedvrider valet av leveransform.

Begränsningen av antalet virkessortiment, för vilka tvingande mätningföreskrifter skall utfärdas, till sågtimmer av barrträd samt massaved tillstyrks av de flesta remissinstanserna. För att förhindra kringgående av virkesmätningstagstiftningen anser *virkesmätningrådet m. fl.* det emellertid nödvändigt, att de avsedda sortimenten klart definieras i lagtexten och att därvid lagstiftningens räckvidd bl. a. utsträcks något utöver de traditionella gränserna för begreppet sågtimmer. Även *RLF* och *Svenska Lasttrafikbilägareförbundet* understryker vikten av att berörda sortiment klart definieras.

Från några håll anmäls avvikande mening i fråga om urvalet av virkessortiment. *Skånes handelskammare* anser, med instämmande av *kommerskollegium*, att tvingande föreskrifter för kvantitetsbestämning bör gälla för allt rundvirke, när volymen ligger till grund för bestämmande av vederlaget. Detta skulle förhindra oreda inom virkeshandeln samt fördyring och svårigheter vid mätning och virkesredovisning. *Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län* ifrågasätter om det inte skulle vara till nytta både för handeln med rundvirke och för alla som skall erlagga eller motta ersättning för avverkning eller transport av rundvirke, om det fanns vissa grundläggande regler för volymmätning av allt rundvirke vilka hade en genom författning befäst ställning. *Svenska Propsexportörernas Förening* anser att enhetlig mätning är av största vikt vid export, eftersom den utländske köparen förväntar sig att likartade sortiment är inmätta efter samma principer, oavsett från vilket distrikt varorna skeppas. Mätningföreskrifterna måste därför tillämpas noggrant och enhetligt inom hela landet vid mätning även av exportvirke. *Skånes handelskammare* föreslår däremot med hänsyn till de skilda mätningssystem som förekommer i olika länder att exportmätning helt undantas från lagens tillämpning.

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare anser att möjlighet till utökning av sortimenten bör tilläggas skogsstyrelsen.

Över de riktlinjer som i betänkandet dragits upp för mätningens regler nas om fång uttalas stor tillfredsställelse från de flesta remissinstanserna. I några fall betonas därvid vikten av vad styrelsen även anfört om att nya eller ändrade regler utformas i nära samarbete med intressentgrupper på virkesmarknaden.

Svenska sågverksföreningars riksförbund föreslår att skogsstyrelsen ut-

formar normativa regler för de sortiment, som inte omfattas av tvångsreglering, i all den utsträckning representativa parter så önskar. Tekniskt bör, anser förbundet, normreglerna utformas så att de träder i kraft om parterna i enskilt avtal inte bestämt annorlunda. Även *Svenska Propsexportörernas Förening* anser det vara av värde för virkeshandeln om skogsstyrelsen utfärdar normerande mättningsregler för andra sortiment av betydelse för branschen. Samma uppfattning har *skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län*.

I fråga om kvalitetsbedömningen vid virkesmätningen framhåller *Svenska sågverksföreningars riksförbund*, som endast yttrat sig om sågtimmerbestämmelserna, att skäl redan nu kan anföras för att utesluta kvalitetsbedömningen från de tvingande bestämmelserna och låta normerande regler träda i dessas ställe. Skälen för att bibehålla även kvalitetsregleringen i föreslagen utsträckning synes dock förbundet alltjämt böra tillmätas större vikt, varför förbundet ansluter sig till utredningens förslag. Förbundet framhåller dock att det av lagtextens formulering klart bör framgå att de tvingande bestämmelserna skall gälla endast i *den mån* mätningen är avsedd att ligga till grund för vederlagsberäkning.

Virkesmättningsrådet m. fl. ställer sig tveksamma till skogsstyrelsens uttalanden om undantag från reglerna för kvalitetsbedömning och anför.

Det är överraskande att styrelsen inte anser sig böra räkna med generella undantag från föreskrivna regler beträffande massaved under i vart fall samma betingelser som i fråga om sågtimmer. De svåra spörsmål om vilka förutsättningar som skall stipuleras för att undantag skall kunna medges är inte tillräckligt belysta i betänkandet. Detta gäller t. ex. frågan om vilka parter som i sammanhanget kan anses som kvalificerade. — Enhetliga och tvingande kvalitetsföreskrifter bör utfärdas endast för sådana sortiment som blir föremål för privat mätning i större utsträckning, såsom sågtimmer. Beträffande massaved, som i fråga om vederlagsmätning nära nog hundra procentigt inmäts genom mättningsföreningarna, bör det vara naturligt att i de fall enighet i kvalitetsfrågorna föreligger mellan virkesmarknadens parter inom ett större område kvalitetsföreskrifterna utformas i enlighet med parternas mening.

Skogsindustriernas samarbetsutskott ansluter sig till detta yttrande men betonar nödvändigheten av enhetliga regler inom pris- och mättningsområden. Virkesmättningsrådets m. fl. uppfattning delas av *Skånes handelskammare* och, i fråga om massaveden, även av *Svenska sågverksföreningars riksförbund*. *Skogshögskolan* erinrar om att enligt förslaget generella tillstånd till en enklare kvalitetsbedömning bör kunna ske beträffande sågtimmer. Högskolan tillägger att det, med den utformning kvalitetsbestämmelserna nu har för massaveden, med fog kan hävdas att dispens skall kunna ges även beträffande kvalitetsbestämmelserna för massaved. Kvalitetskravel på vedråvaran kan nämligen vara helt olika för skilda typer av massaindustrier.

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare anser det önskvärt

att närmare föreskrifter om befrielse från kvalitetsbedömning intas i författningstexten så att man undviker systemet med generella tillstånd eller dispenser. *Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län* förordar att de tvingande reglerna för kvalitetsbestämning ersätts av normerande bestämmelser och *skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län* anser att ett slopande av de tvingande kvalitetsreglerna bör övervägas.

I fråga om virkesmätning genom auktoriserat organ görs ingen invändning mot skogsstyrelsens förslag att slopa den nuvarande bestämmelsen om obligatorisk auktoriserad mätning. Likaså är tanken att ändock behålla rätten för främst virkesmätningföreningarna att även framgent vinna auktorisation bedömd som riktig på de flesta håll. Även det därmed nära sammanhängande förslaget att all föreningsmätning enligt författningensligt utfärdade mätningföreskrifter skall betecknas som auktoriserad mätning godtas av huvuddelen av remissinstanserna. *Kommerskollegium* avstyrker dock förslaget och anför.

Utvecklingen inom skogsbruket till koncentration av avverkningar, ökad mekanisering samt den allt allmännare övergången till lastbilstransport av virket medför att tiden för mätningar blir allt knappare. Det kan svårligen undvikas att felaktigheter uppkommer vid mätningförrättningar. Ofta är felen bagatellartade. Då felaktigheter i auktoriserad mätning kan tillrättas endast efter överklagande hos skiljenämnd, innebär förslaget att utvidga denna mätning en försämring i förhållande till nu gällande ordning. Möjligheten att i första hand anlita frivillig mätning samt därefter i förekommande fall auktoriserad sådan anser kollegiet smidigare än det i betänkandet förordade systemet.

Svenska sågverksföreningars riksförbund påpekar att förslaget i denna del innebär att större krav måste ställas på förrättningens utförande främst i fråga om den kvalitativa sågtimmerklassificeringen, där förbundet anser att en genomgripande ändring av kvalitetsindelningen är nödvändig för att nå tillfredsställande samstämmighet med sågningsresultatet. *Handelskammaren i Göteborg* finner att förslaget innebär en uppklassning av föreningsmätningen i förhållande till den privata mätningen. Utan att ta ställning till frågan om en sådan, åtminstone formellt ökad kvalitetsdifferentiering mellan de olika slagens mätning är befogad eller ej, understryker handelskammaren vikten av att föreningsmätarnas kompetens ägnas speciell uppmärksamhet efter ett genomförande av den föreslagna lagstiftningen. En liknande uppfattning uttalar *Svenska Propsexportörernas Förening*. Föreningen ifrågasätter om inte formella krav på mätningpersonalens kompetens bör införas.

Den i betänkandet gjorda uppdelningen mellan auktoriserad virkesmätning utförd av auktoriserat organ och annan mätning utförd av sådant organ ogillas av *handelskammaren i Karlstad*, *skogshögskolan*, *skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län* samt *Svenska sågverksföreningarnas riksförbund*.

Dessa remissinstanser förordar att all virkesmätning som auktoriserat organ faktiskt ombesörjer skall anses som auktoriserad mätning. Därmed vinner man, tillägger nämnda handelskammare och högskola, att besvärsvärfarandet undantagslöst blir tillämpligt på dylik mätning.

Förslaget att som besvärsinstitut inrätta ett antal s. k. skiljenämnder tillstyrks eller lämnas utan erinran av många remissinstanser. *Domänstyrelsen* uttalar dock viss tveksamhet över förslaget. Med hänsyn till att skiljenämnderna knappast kommer att anlitas mera än kontrollnämnderna, att systemet med skiljenämnder blir något billigare än nuvarande system samt att ett besvärsinstitut från rättssäkerhetssynpunkt måste finnas, säger sig domänstyrelsen emellertid kunna biträda förslaget.

I ett antal remissyttranden framförs direkt kritik mot styrelsens förslag. Sålunda anser *skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län* skiljenämndsverfandet vara tungrott och onödigt kostsamt för staten. Styrelsen erinrar om den administrativa aktivitet som sätts i gång så snart någon ledamot i en nämnd skall ersättas eller nämnden till äventyrs måste träda i funktion. En betydligt smidigare och mindre kostnadskrävande behandling av besvärssärenden får man enligt skogsvårdsstyrelsen om skogsstyrelsen blir högsta besvärinstans. *Kommerskollegium* anser det tveksamt om de föreslagna skiljenämnderna, med hänsyn till det sätt på vilket de tillsätts, kan betraktas som skiljenämnder i vedertagen mening. Kollegium föreslår därför att ordet skiljenämnd byts ut mot kontrollnämnd eller dylikt. *Virkesmätningsrådet m. fl.* och *Skånes handelskammare* vänder sig mot den obegränsade klagorätten. Handelskammaren har svårt att inse behovet av att vid ett mätningsverfarande, som enbart syftar till en privaträttslig reglering, en utomstående skall ha möjlighet att få en mätning hänskjuten till skiljenämnd. Genom en sådan åtgärd kan sakägare åsamkas onödigt arbete och extra kostnader. Handelskammaren förordar därför att klagan skall få föras endast av den vars rätt berörs av mätningen. *Svenska sågverksföreningars riksförbund* påpekar att övergången till s. k. industrimätning reducerar möjligheterna att överklaga auktoriserad mätning.

Virkesmätningsrådet m. fl. framhåller att man kan utgå ifrån att mätningsföreningarnas egen kontrollverksamhet skall fortgå i oförminskad omfattning. Genom denna bör, liksom hittills, förelupna fel i stor utsträckning kunna rättas till utan att formligt överklagande behöver ske. Rådet anser det påkallat att föreskriva att den som är missnöjd med auktoriserad mätning och inte vunnit önskad rättelse vid begärd kontrollmätning genom mätningsorganet äger föra klagan hos skiljenämnd inom tio dagar efter kontrollmätningens avslutande. Liknande uppfattning redovisar *Svenska sågverksföreningars riksförbund* och *Smålands och Blekinge handelskammare*. Handelskammaren tillägger att kontrollmätning bör kunna påfordras oberoende av hur lång tid som förflutit efter den första mätningen. Handelskammaren anser vidare den föreskrivna tiden för klagan hos skilje-

nämnd, tio dagar efter förrättningens avslutande, vara alltför knappt tilltagen och i praktiken innebära att en köpare endast i undantagsfall har möjlighet att klaga. *Svenska Lasttrafikbilägareförbundet* framhåller att klagotiden tio dagar ur transportintressenternas synpunkt är för kort med hänsyn till att i mätningförrättning även ingår bedömning och ställningstagande till upplags- och vägfrågor. Uppdagens missförhållanden, sker det nästan undantagslöst minst tio dagar efter mätningförrättningens avslutande, ofta intill ett halvt år eller mera efter mätningens avslutande, och vid helt skilda klimatiska förhållanden än när denna ägde rum. Förbundet vill med skärpa understryka behovet av att hos skiljenämnd få föra klagan, vilken skall upptas till behandling beträffande uppläggning av virke samt klassning av transportväg till och från upplagsplats, oaktat klagan ej framförts inom föreskrivna tio dagar. *Svenska sågverksföreningars riksförbund* anser att det i Götaland behövs minst två skiljenämnder eller en skiljenämnd med flera divisioner för att inte handläggningen skall fördröjas i onödan. Förbundet förordar vidare att vid avgörande i ärende, där köparen är ett sågverksföretag, som huvudsakligen baserar sin fångst på köpt skogsråvara, en ledamot i nämnden skall representera denna köparkategori.

I fråga om den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet av en ny lag, den 1 juli 1967, framhålls i yttrandet från *virkesmätningrådet m. fl.* att alla nödiga förberedelser för genomförande av en under år 1966 beslutad ny lagstiftning inte med säkerhet kan hinnas med till denna tidpunkt. I varje fall anser rådet det principiellt riktigast att den nya lagen träder i kraft vid början av nytt räkenskaps- och arbetsår för mätningföreningarna, eller den 1 september.

Departementschefen

Virkesmätningen har sedan länge varit föremål för särskild lagstiftning. Denna har vid olika tillfällen omarbetats i anslutning till den fortgående utvecklingen inom skogsnäringen. F. n. gäller lagen den 20 juni 1947 (nr 270) om virkesmätning.

Expansionen inom näringslivet under senare år har i hög grad omfattat även skogsbruket och skogsindustrin. Dessa svarar tillsammans för ett årligt bruttoproduktionsvärde som överstiger 10 miljarder kr. och för omkring en tredjedel av landets hela export. Huvuddelen av allt avverkat virke blir föremål för mätning i en eller annan form. Enhetlig och korrekt mätning har stor betydelse för en sund prishildning på skogsprodukter. Inom skogsbruket pågår en intensiv utveckling och rationalisering, som till stor del berör avverkningsmetoderna. I takt därmed har även teknik och metoder för virkesmätningen utvecklats. Det har mot denna bakgrund befunnits lämpligt att ompröva även lagstiftningen på området.

Skogsstyrelsen har efter utredning lagt fram förslag till ny lag om virkesmätning. Under utredningsarbetet har samråd skett med företrädare för olika intressenter på skogsbrukets och skogsindustrins område. Enligt samstämmig uppfattning bör ordning och reda inom virkesmätningen upprätthållas genom enhetliga regler för mätningens utförande. Den allmänna meningen är att tillämpningen av sådana regler alljämt bör äga stöd i lag.

Med hjälp av frivilliga krafter, främst virkesmätningföreningarna har byggts upp ett vitt förgrenat och väl fungerande system för virkesmätningens verksamheten. Det är allmänt omvittnat att en väsentligt bidragande faktor därvid varit det stöd som lagstiftningen på området genom åren kunnat ge. Med hänsyn härtill och till nyssnämnda uppfattning inom skogsnäringens egna led anser jag att virkesmätningen fortfarande bör regleras genom bestämmelser utfärdade med stöd i lag.

Mätning företas av såväl köpvirke som virke från egen skog eller avverkningsrätt. Lagen ger möjlighet att reglera dels virkesmätning som är avsedd att ligga till grund för bestämmande av vederlag för köpvirke, dels mätning av virke som förädlare avverkat på grund av avverkningsrätt. Det har inte satts i fråga annat än att den förra möjligheten alljämt bör finnas. Enligt skogsstyrelsens förslag slopas däremot bestämmelsen i fråga om virke som avverkats med avverkningsrätt. Detta gillas av de flesta remissinstanserna. Även jag biträder förslaget i denna del.

Enligt nuvarande lag äger Kungl. Maj:t förordna att mätning av virke i de fall som lagen anger skall utföras enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t eller skogsstyrelsen meddelar. Sådant förordnande har gällt alltsedan lagens tillkomst. För framtiden torde lämpligen kunna direkt i lagen utsägas att mätningen skall utföras enligt särskilda föreskrifter. Mättningsreglerna har i alla år utfärdats av skogsstyrelsen, och samtliga remissinstanser biträder förslaget att så alljämt skall ske. Ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter synes inte längre fylla någon uppgift.

Avgörande för verkningarna i praktiken av en reglering av virkesmätningen är urvalet av de virkessortiment på vilka mättningsreglerna skall tillämpas. F. n. gäller att ett fyrtiotal olika sortiment skall mätas enligt skogsstyrelsens föreskrifter. Styrelsen föreslår, med instämmande från de flesta remissinstanserna, att urvalet begränsas till de ojämförligt vanligaste sortimenten, nämligen dels sågtimmer av barrträd och dels massaved av barrträd eller lövträd. Mot detta förslag har jag intet att erinra. Den precisering av sortimenten som begärts från remisshåll kan med fördel göras i föreskrifterna för mätningen.

I enlighet med vad jag nu anfört förordar jag att en ny virkesmätning lag antas och inleds med en bestämmelse av innehåll att virkesmätning, som avser sågtimmer av barrträd eller massaved och som är ämnad att ligga till grund för beräkning av vederlag för virket, skall utföras enligt föreskrifter som skogsstyrelsen meddelar. Det torde inte behöva utsägas att styrelsens beslut om föreskrifter efter besvär kan omprövas av Kungl. Maj:t.

Som skogsstyrelsen framhållit kan regleringen i en krissituation behöva utvidgas till att avse även andra virkessortiment än de nyssnämnda. Å andra sidan kan utvecklingen inom virkesmätningen också föranleda behov av begränsningar. Genom särskild bestämmelse i lagen bör Kungl. Maj:t därför få befogenhet att förordna om ändring i fråga om sortimenten.

Liksom gällande lag bör den nya lagen vidare innehålla en definition av begreppet virkesmätning. Skogsstyrelsens förslag i denna del har inte mött några invändningar vid remissbehandlingen. I nära anslutning till förslaget förordar jag en bestämmelse av innehåll att med virkesmätning avses bestämmande av virkets stycketal, dimensioner, volym eller vikt samt bedömande av virkets beskaffenhet och lämplighet för avsedd användning.

I frågan huruvida virkesmätning alltid måste omfatta även bedömande av virkets kvalitet är meningarna delade. Vissa företrädare för bl. a. sågverksindustrin hävdar att reglerna i detta hänseende bör vara dispositiva och således träda i tillämpning endast i den mån kvaliteten på ett virkesparti enligt köpeavtal skall ligga till grund för beräkningen av priset på virket. Från andra håll påyrkas stor frihet för branschens egna organisationer att inom större pris- och mätningsområden själva bestämma i vad mån avtalsfrihet bör råda i fråga om kvalitetsmätningen. Den meningen har även framförts att tvingande kvalitetsmättningsregler skall gälla endast för sortiment som till stor del brukar mätas även utom virkesmättningsföreningarna.

Skogsstyrelsen har i sitt betänkande dragit upp de huvudprinciper som styrelsen anser sig böra följa när den fastställer nya eller ändrade föreskrifter för virkesmätningen. Styrelsen har därvid bl. a. funnit det möjligt att lämna större spelrum för enskilda överenskommelser. Över dessa riktlinjer har remissinstanserna undantagslöst uttalat sin stora uppskattning. Även enligt min mening är tiden nu inne att genomföra en rätt långt gående liberalisering. Styrelsen kan därvid givetvis bl. a. föreskriva att mättningsreglerna i viss omfattning inte är tvingande för parterna. En sådan lättnad bör, som påpekats från branschhåll, komma i fråga särskilt i fall när tillämpning av bestämmelser om kvalitetsbedömning är obehövlig med hänsyn till innehållet i avtalet mellan säljare och köpare. Jag vill också med hänsyn till de betydande kostnaderna för virkesmätningen understryka angelägenheten av att föreskrifterna inte framtvingar användning av mer komplicerade mättningsmetoder än som är oundgängligen nödvändigt. I likhet med ett antal remissinstanser anser jag att sådana undantagsbestämmelser inte bör meddelas som anknyter till speciella kvalifikationer hos de enskilda parterna.

Enligt gällande lag äger Kungl. Maj:t förordna att virkesmätning skall utföras av auktoriserat organ. Lagen upptar vidare regler för meddelande av auktorisering och om klagorätt över auktoriserad mätning. Med stöd av be- myndigandet har Kungl. Maj:t förordnat att virkesmätning skall utföras av auktoriserat organ, om det påfordras av den vars rätt är beroende av mätningen. Samtliga virkesmättningsföreningar har auktoriserats. Den helt över-

vägande mättningsverksamheten inom föreningarna är emellertid inte den auktoriserade utan den s. k. frivilliga virkesmätningen. Antalet fall då någon begärt auktoriserad mätning är ringa och har under perioden 1963—1965 varit endast tre. Överklagande har sedan år 1947 skett i blott två fall, det senare år 1954.

I likhet med skogsstyrelsen och de flesta remissinstanserna anser jag ifrågavarande bemyndigande för Kungl. Maj:t numera ha fyllt sin egentliga uppgift, nämligen att på frivillighetens väg åstadkomma en över hela landet verksam organisation för korrekt, enhetlig och opartisk mätning. Virkesmättningsföreningarna har vunnit respekt och stadga inom sitt verksamhetsfält. Det synes därför inte längre finnas anledning att bibehålla ett statligt auktoriseringsförfarande. I den mån auktorisering alltjämt anses böra förekomma synes förfarandet lämpligen böra handhas av branschen själv så som sker på andra håll inom näringslivet. Om det med auktoriseringen sammanbundna fullföljdssystemet anses böra bibehållas, synes även detta med fördel kunna organiseras av branschen själv. Jag är inte beredd att tillstyrka skogsstyrelsens förslag att låta kostnaderna för ett fullföljdssystem bestriidas med statsmedel.

I anslutning till önskemål från remisshall förordar jag att den nya lagen får träda i kraft den 1 september 1967.

I enlighet med vad jag nu anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till *virkesmätningsslag*. Förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

J. Sehlstedt

Förslag
till
virkesmätningsslag

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Virkesmätning, som avser sågtimmer av barrträd eller massaved och som är ämnad att ligga till grund för beräkning av vederlag för virket, skall utföras enligt föreskrifter som skogsstyrelsen meddelar.

2 §.

Med virkesmätning avses i denna lag bestämmande av virkets stycketal, dimensioner, volym eller vikt samt bedömande av virkets beskaffenhet och lämplighet för avsedd användning.

3 §.

Konungen äger förordna att visst slag av virke skall undantas från tillämpningen av denna lag eller att lagen skall omfatta även virke av annat slag än som anges i 1 §.

4 §.

Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet mot bestämmelsen i 1 §, dömes till dagsböter.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1967, då lagen den 20 juni 1947 (nr 270) om virkesmätning skall upphöra att gälla. I fråga om klagan över auktoriserad mätning som verkstälts före ikraftträdandet äga äldre bestämmelser alltjämt tillämpning.

Bilaga 2

Skogsstyrelsens förslag
till
lag om virkesmätning

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Konungen äger då särskilda skäl därtill äro förordna, att inom riket eller viss del därav mätning av virke skall, där mätningen är avsedd att ligga till grund för bestämmande av vederlag för virket, utföras i enlighet med föreskrifter som meddelas av Konungen eller skogsstyrelsen. Finnes visst slag av virke böra undantagas från förordnande eller påkallas eljest av förhållandena inskränkningar, skola därav föranledda begränsningar i förordnandet göras.

Undantag från meddelat förordnande må för särskilt fall medgivas av skogsstyrelsen.

Mätning av virke enligt denna lag omfattar bestämmande av virkets stycketal, dimension, volym eller vikt samt bedömande av virkets beskaffenhet och lämplighet för avsedd användning.

2 §.

Virkesmätningsförening eller annan sammanslutning med syfte att åstadkomma betryggande och opartisk mätning av virke må av Konungen eller efter Konungens bestämmande av skogsstyrelsen meddelas auktorisation som virkesmätare.

Auktorisation kan begränsas att avse visst område eller på annat sätt inskränkas samt må när som helst återkallas.

Av auktoriserad sammanslutning utförd mätning, som avses i 1 §, är auktoriserad mätning.

3 §.

Över vad vid auktoriserad mätning förekommit skall upprättas skriftlig handling (mätbesked).

4 §.

Den som är missnöjd med auktoriserad mätning äger däröver föra klagan hos skiljenämnd inom tio dagar efter förrättningens avslutande, såframt han icke vid avslutandet eller sedermera före klagotidens utgång skriftligen godkänt förrättningen.

Över skiljenämnds beslut må klagan ej föras.

5 §.

Skiljenämnd skall bestå av ordförande och två andra ledamöter.

Ordförande och ersättare för honom tillsätts av Konungen.

Skogsstyrelsen förordnar för tjänstgöring i skiljenämnd lämpligt antal

personer, vilka företräda virkessäljar-, virkesköpar-, skogsarbetar- och transportintressena.

Ordföranden utser bland de sålunda förordnade för varje särskilt ärende, med hänsyn till partsställningen och ärendets beskaffenhet samt övriga förhållanden, dem som skola inträda i nämnden.

Om omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning beträffande tvistemål i rådhusrätt.

Ledamöterna och av nämnden anlitad sakkunnig skola åtnjuta ersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen bestämmer.

6 §.

Uppsikt över mätning, varom stadgas i denna lag, utövas av skogsstyrelsen.

7 §.

Åsidosätter någon vad på honom ankommer till fullgörande av mätningsregel, som meddelats med stöd av denna lag, eller ombesörjer någon sådan i lagen avsedd mätning som han icke är berättigad verkställa, straffes med dagsböter.

Med dagsböter straffes ock den som visar vårdslöshet eller försummelse vid utförande av mätning enligt lagen.

Vad här stadgats skall icke äga tillämpning å gärning, som är straffbar enligt brottsbalken.

8 §.

Bestämmelser om antalet skiljenämnder, skiljenämnds verksamhetsområde samt närmare föreskrifter i övrigt angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller efter Konungens bestämmande av skogsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967, då lagen den 20 juni 1947 (nr 270) om virkesmätning upphör att gälla.

Skogsstyrelsens förslag

till

kungörelse med förordnande jämlikt lagen om virkesmätning, m. m.

Med stöd av lagen den _____ om virkesmätning förordnas som följer.

1 §.

De bestämmelser om mätning av virke, som meddelas i denna kungörelse, avse sågtimmer av barrträd samt massaved.

2 §.

Mätning av sådant virke, som omförmäles i 1 §, skall utföras i enlighet med av skogsstyrelsen meddelade föreskrifter där mätningen är avsedd att ligga till grund för bestämmande av vederlag för virket. Finnes så påkallat, må skilda föreskrifter utfärdas för olika delar av riket.

3 §.

Auktorisation som virkesmätare må av skogsstyrelsen meddelas i 2 § lagen om virkesmätning omförmäld sammanslutning vars stadgar innehålla föreskrift därom,

att sammanslutningen inom sitt verksamhetsområde ombesörjer mätning, som avses i 2 § denna kungörelse, åt envar vars rätt beröres av mätningen,

att virkessäljar- och virkesköparintressen skola vara lika företrädta inom sammanslutningens styrelse,

att sammanslutningens mätningpersonal antages av styrelsen,

att av sammanslutningen ombesörjd mätning, som avses i 2 § denna kungörelse, skall utföras av mätningpersonal, som är anställd vid sammanslutningen eller av denna särskilt förordnats därtill samt

att den som verkställer av sammanslutningen ombesörjd mätning, som avses i 2 § denna kungörelse, skall ha avgivit skriftlig försäkran att efter bästa förstånd och samvete med oväld och redlighet utföra anförtrodda uppdrag angående mätning och att icke för obehöriga yppa förhållanden som avse mätningen.

4 §.

I riket skola finnas fyra skiljenämnder, varav en i övre Norrland, en i nedre Norrland, en i Svealand och en i Götaland.

Under skiljenämnderna skola höra,

under skiljenämnden för övre Norrland: Västerbottens och Norrbottens län;

under skiljenämnden för nedre Norrland: Västernorrlands och Jämtlands län samt landskapet Hälsingland;

under skiljenämnden för Svealand: Svealand och landskapet Gästrikland; samt

under skiljenämnden för Götaland: Götaland.

5 §.

Den som vill föra klagan hos skiljenämnd skall före klagotidens utgång hos nämnden nedsätta en avgift å 300 kronor. Har någon nedsatt belopp, som nu sagts, gälle det ock för annan som vill föra talan i målet.

Medför klagan hos nämnden ändring till klagandens fördel av lägst fem procent av virkespartiets värde, skall nämnden förordna att klaganden äger återbekomma avgiften. Gives ej sådant förordnande tillfaller avgiften statsverket.

6 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen om virkesmätning meddelas av skogsstyrelsen, vilken jämväl äger medgiva undantag från bestämmelserna i 2 § denna kungörelse.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1967.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 21 mars 1966.

N ä r v a r a n d e:

f. d. justitierådet LIND,
justitierådet Y. SÖDERLUND,
regeringsrådet ÅBJÖRNSSON,
justitierådet BRUNNBERG.

Enligt lagrådet den 16 mars 1966 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 4 mars 1966, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *virkesmätningsslag*.

Förslaget, som finns bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av kanslirådet P. K. Hildebrand.

Förslaget föranledde följande yttrande av *lagrådet*.

1 §.

Enligt 1 § är lagen direkt tillämplig endast beträffande sågtimmer av barrträd eller massaved. I 3 § har emellertid Kungl. Maj:t tillagts befo-genhet att förordna om ändring i fråga om sortimenten, bl. a. så att lagen skall omfatta virke även av annat slag än som omnämns i 1 §. Enligt straffbestämmelsen i 4 § skall den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i 1 § dömas till dagsböter. Uppenbarligen är avsikten att när Kungl. Maj:t meddelat förordnande enligt 3 § den ändring av sortimenten, som därigenom gjorts, även skall beaktas vid tillämpning av 4 §. Enligt lagrådets uppfattning skulle detta tydligare framgå om bestämmelsen i 3 § överförs till 1 §. Förslagsvis kan bestämmelsen upptas som ett andra stycke i 1 §. I det nya andra stycket skall hänvisningen avse första stycket. Vidare skall 4 § erhålla beteckningen 3 §. Lagrådet hemställer att dessa ändringar vidtas.

2 §.

Enligt 1 § skall virkesmätning, som avser närmare angivna virkesslag och är ämnad att ligga till grund för beräkning av vederlag för virket, utföras enligt meddelade föreskrifter. Innebörden härav synes vara att om över huvud taget virkesmätning skall äga rum i samband med en överlåtelse, den skall ske på föreskrivet sätt. Hinder torde däremot icke föreligga mot att verk-

ställa bedömningen av kvantiteten av olika virkesposter helt genom fri uppskattning utan användande av någon metod som brukas vid virkesmätning. Vad nu sagts skulle komma till klarare uttryck om i definitionen i förevarande paragraf, i anslutning till vad som är fallet i 1 § av nu gällande lag, angavs att det bestämmande av stycketal, dimensioner, volym eller vikt som avses är sådant som sker genom räkning, mätning eller vägning. Lagrådet förordar att stadgandet ändras i enlighet härmed.

Ur protokollet:

Thomas Krook

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 25 mars 1966.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, lagrådets den 21 mars 1966 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 4 mars 1966 remitterade förslaget till *virkesmätningsslag*.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Enligt 1 § tredje stycket i gällande lag om virkesmätning förstås med virkesmätning bl. a. bestämmande av virkets stycketal och dimensioner såvitt det sker genom räkning och mätning. Dessa två metoder motsvarade vid lagens tillkomst vad som då allmänt brukades när det gällde att bestämma kvantiteten av olika virkesposter. De senaste årens snabba utveckling inom skogsbruket och skogsindustrin har emellertid omfattat också metoderna för virkesmätning. Ett intensivt arbete bedrivs f. n. inom branschen med försök och utveckling av helt nya sådana metoder. Allteftersom dessa visar sig ge godtagbara resultat för bestämmande av virkets kvantitet bör de få komma i tillämpning. Likaväl som de konventionella metoderna bör de nya tillämpas enhetligt och följa de föreskrifter skogsstyrelsen efter samråd med berörda branschintressenter kan finna skäl att meddela. På grund härav har såväl i skogsstyrelsens förslag som i det till lagrådet remitterade förslaget begreppet virkesmätning i fråga om kvantiteten utformats så att därmed förstås bestämmande av virkets stycketal, dimensioner, volym eller vikt, medan de metoder varigenom kvantiteten bestäms inte särskilt angetts i lagtexten. Innebörden av det remitterade förslaget är således att, om över huvud taget kvantiteten skall bestämmas i samband med en överlåtelse av virke, detta bestämmande skall ske på föreskrivet sätt. Lagrådet har emellertid uttalat, att enligt det remitterade förslaget hinder inte torde föreligga mot att verkställa bedömningen av kvantiteten av olika virkesposter helt genom fri uppskattning utan användande av någon metod som brukas vid virkesmätning, samt förordat att metoderna mätning, räkning eller väg-

ning skulle anges i lagtexten. Härvid är emellertid att märka att just uppskattning ehuru enligt noggrant bestämda normer utgör ett viktigt inslag i de moderna metoderna för kvantitetsbestämning. Det kan förväntas att detta inslag kommer att öka i snabb takt under den fortsatta utvecklingen av virkesmätningstekniken och därvid behöva kombineras också med andra metoder än dem som nu brukas vid virkesmätning. Något behov av särskilt utrymme för en helt fri uppskattning synes inte föreligga, och önskemål här om har inte heller uttalats i lagstiftningsärendet. Jag är således inte beredd att tillstyrka någon inskränkning av metodurvalet i enlighet med vad lagrådet förordat. Den nyss angivna innebörden av det remitterade förslaget kommer enligt min mening klart till uttryck i den föreslagna lagtexten. I sammanhanget kan ånyo betonas vad skogsstyrelsen anfört om att styrelsens nya tillämpningsbestämmelser skall omfatta endast grundreglerna för mätningen och att de inte kommer att göras mera ingripande än som är oundgängligen nödvändigt.

Lagrådets hemställan under 1 § om viss redaktionell jämkning kan jag däremot biträda. Vidare bör viss redaktionell jämkning göras i den nya 3 §.

Föredraganden hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att anta lagförslaget med den ändring som sålunda har angetts.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulf Lönnqvist